

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీవేంకటాద్వరిణా విరచితా
॥ ఆచార్యపంచాశత్ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ ఆచార్యపంచాశత్ ॥

వేంకటనాథం దేవం వేదాంతవిహారిణం గురుంచ భజే |
శేషగిరిధుర్యమాద్యం యం విదురన్యం త్వశేషగిరి ధుర్యం || 1 ||

శ్రీమద్వేంకటనాథాఖ్యౌ సాధుచక్రమహాదరౌ |
పరమానందనిలయౌ ప్రపద్యే దేవదేశికౌ || 2 ||

త్రాతుం స్వయం భువం జాతం త్రయ్యంతాఖ్యాతగౌరవం |
శుభే భాగవతం సంతం స్తుహి దేవం గురుం చ వాక్ || 3 ||

రసనాం దుర్నరేశాన వర్ణనాపంకదూషితాం |
శ్రుత్యంతదేశికోదంత సుధాభిః శోధయామ్యహం || 4 ||

సంతస్త్రయ్యంతసూరింద్రచరణద్వంద్వచింతకాః |
ఆద్రియంతామిదం స్తోత్రమంతః సంతమసచ్ఛిదం || 5 ||

ధనాయావైయాత్యప్రభవకుజనస్తోత్రరచనా -
ఘనాయాసోద్విగ్నః పరిముషితతాపత్రయభయం |
బుధామోదోత్పాదక్షమనిగమచూడాగురుకథా -
సుధాపాథోరాశిం సుచిరమవగాహేఽహమధునా || 6 ||

పురాఽకూపారక్షాధర ఋతుగణోద్యానపవన -
స్మరాదిక్షోదీయోగుణకథననిర్విణ్ణరసనః |
నిబధ్నామి శ్రీమన్నిగమమకుటార్యస్తవమిమం
క్షమంతాం ధీమంతః క్వచిదచతురాం వాచమపి మే || 7 ||

క్వ వాచామాచార్యః కవికథకకంఠీరవగురుః
 క్వ చాఽహం నీచాత్మా త్రిచతురవచః స్వప్యచతురః ।
 నిరాకృత్య వ్రీడాం నిపుణపరిహాసోపజనితాం
 తదీయస్తోత్రే మాం తదపి కిల భక్తిస్త్వరయతి ॥ 8 ॥

నిషద్యా విద్యానాం నిఖిలకుమతివ్యాలగరుడః
 సభా సౌభాగ్యానాం సరసకవితాపద్మసవితా ।
 ప్రమాణం భాష్యస్య ప్రపదనకలాజన్మజలధిః
 కరోతు క్షేమం నః కవికథకకంఠీరవగురుః ॥ 9 ॥

కరౌ బద్ధన్ భక్త్యా కవికథకసింహార్యగురవే
 నమస్యాః కుర్వేఽహం నతవితతిమందారతరవే ।
 ప్రబంధాస్త్రయ్యంతప్రచురతరసౌరభ్యజటిలాః
 ప్రథంతే యత్త్వప్తాః ప్రతిభటచపేటాహతికృతః ॥ 10 ॥

ప్రబంధాన్ కర్తారః ప్రతిజనపదం సంతి బహవః
 త్రయీచూడాచార్యైః సహ గణనమర్హంతి న హి తే ।
 సమంతాఙ్జ్యంభంతాం దిశి దిశి శకుంతాః కృతరవాః
 ప్రకల్పంతే కిం తే సరణిమనుసర్తుం ఖగపతేః ॥ 11 ॥

ప్రసాదౌజః కాంతిప్రభృతిగుణసంకేతభవనం
 ప్రగల్భం సందర్భం కవికథకసింహార్యవచసాం ।
 లిహానః కర్ణాభ్యాం ముహురభిదుహానం శమరసం
 కవిమ్మన్యానన్యాన్ క ఇహ బహు మన్యేత రసికః ॥ 12 ॥

కవీనాం సమ్రాజం కథకరథికానామధిపతిం
 నమః కుర్మీకుర్మీ నిగమమకుటీదేశికమముం ।
 సహస్రేణ శ్లోకైః సహృదయసుఖైరేకనిశయా
 మధుశ్రీహృద్భిర్యో మధురిపుపదత్రద్వయమసౌత్ ॥ 13 ॥

యదేతత్ త్రీన్ వర్ణానవతి చతురో వా యదపరం
 త్రయీశీర్షం ప్రాజ్ఞైస్తదుభయమవిజ్ఞేయహృదయం ।
 కలౌ స్ఫూర్తిం నీతం కవికథకహర్యక్షగురుణా
 వినా కస్తిగ్మాంశోర్నయనయుగలోద్భాసనచణః ॥ 14 ॥

యః స్వర్గాంతరసర్గకర్మణి మహత్యేకాననః పద్మభూః
 అస్త్రాచార్యకమర్కవంశపతినా ఛాత్రేణ యత్రార్పితం ।
 తస్యైతస్య ఘనే మునేరభిజనే తత్రావతీర్ణాత్మనే
 త్రయ్యంతైకధనాయ విశ్వగురవే తస్మై పరస్మై నమః ॥ 15 ॥

యద్యత్రావజిగాహిషా యతిపతేః సిద్ధాంతదుగ్ధాంబుధా -
 పుద్యద్ధర్పకుదృష్టిసర్పదమనే యద్యస్తి కౌతూహలం ।
 జిజ్ఞాసా యది వా రహస్యకృతిషు ప్రాజ్ఞాః కురుధ్వం తదా
 త్రయ్యంతార్యపదారవిందయుగళీపర్యంతలగ్నం మనః ॥ 16 ॥

శ్రీమాన్ వేదశిరోగురుః ప్రదిశతు శ్రేయాంసి భూయాంసి మే
 యస్య శ్రీపతిభక్తిన్తనకలారంగైస్తరంగైర్గిరాం ।
 వాదాయోధనవీరవారణఘటాసంహారసింహారవైః
 అస్త్రా నిత్యగిరాం జ్వరా భవసరిద్విస్తారనిస్తారకైః ॥ 17 ॥

దద్యాదద్య కుదృష్టిసర్పగరుడస్త్రయ్యంతవిద్యాగురుః
 శ్రీమాన్ వేంకటనాథదేశికమణిః శ్రేయాంసి భూయాంసి మే ।
 సాంద్రాజ్ఞానమలీమసం మమ చలం లీలాలసం మానసం
 నిర్వేనేక్తి యదీయసూక్తిదివిషద్ గంగాతరంగావలీ ॥ 18 ॥

గ్రథ్నంతు ప్రథితా బహూని కవయో గద్యాని పద్యాని వా
 శ్రోత్రేషు శ్రుతిమౌలిదేశికగురో వర్షంతి హర్షం సతాం ।
 భూయాంసి వ్రతతీతతిః ప్రతిదినం పుష్పాణి నిష్పాదయ -
 త్వామోదాభ్యుదయం తథాపి తనుతే జాతీవ నాతీవ నః ॥ 19 ॥

త్రయ్యంతార్యవిబంధనాని కతిచిత్ కవ్యంతరవ్యాహృతైః
 సామ్యేన ప్రతియంతు మందమతయః కిం తావతా హీయతే |
 క్రీడత్యర్కటకీటకోటినిబిడాద్వేశంతకీలాలతో
 మండూకాః కలయంతి కిం న్వతిశయం వైకుంఠపాదోదకే || 20 ||

జాత్యంధాః పదబంధవర్తను హరాద్ ద్విత్రాక్షరాధారిణో
 నిర్మాత్రా నిగమాంచలార్యకవినా నిత్యం ప్రబంధాయుతం |
 స్పర్థాం కేచన వర్ధయంతి యది తర్హ్యద్యాపి ఖద్యోతకః
 కామం తిగ్మరుచా కచాకచిరుచిం కస్మాదిహోపేక్షతే || 21 ||

షట్సప్తాని నిబంధనాని బహుభిః సంపాద్య సంవత్సరైః
 దృష్టా యే కవయోఽత్ర తేఽపి సుజనైః స్తోత్రస్య పాత్రీకృతాః |
 నిర్యత్నం తు నిబంధరత్నశతకం నిర్మాయ ధర్మాయ యో
 నిర్దర్శో నిగమాంతదేశికమణిర్న స్తౌతి కస్తం బుధః || 22 ||

ఆచామీకరభూధరేంద్రశిఖరాదాచాపి లంకాపురాత్
 ఆచార్యానఖిలాన్ ప్రణమ్య శుభయా యాచామి వాచాఽనయా |
 తత్తాదృక్కవితాసు తర్కసరణౌ తంత్రే తథాంతే శ్రుతేః
 దృష్టేః కిం సదృశాగమాంతగురుణా తథ్యం శపే కథ్యతాం || 23 ||

కుమతిహృదయతాపీ కోఽపి వేదాంతసూరిః
 దురితరుచిపిశాచీం దూరముచ్ఛాటయేన్నః |
 శ్రుతిమధురమహాధ్వన్యన్మిషధౌరవం యం
 విదురుచితమభిజ్ఞా విష్ణుఘంటావతారం || 24 ||

పరమతదురహంతాప్రాప్తశాస్త్రార్తిహంతా
 వికసితగుణభూమా వేదచూడార్యనామా |
 విహరతు హృది కశ్చిద్ విశ్వమాన్యో విపశ్చిద్
 విదితసకలమంత్రః సర్వతంత్రస్వతంత్రః || 25 ||

ప్రకటితనిజపక్షప్రక్రియోదర్కతర్క -

ప్రతిభటమకుటాలీశాణసంఘర్షశోణం ।

శరణవరణవిద్యావిశ్రమోద్యానభూమేః

చరణయుగముపాసే చారు వేదాంతసూరేః ॥ 26 ॥

దురితమలినమాద్యద్ధుష్టమాతంగభంగాత్

ఇహ నిజపదభాజాం దత్తముక్తానుషంగః ।

అధికవనవిహారీ కేసరీ కశ్చిదుచ్చైః

శ్రుతియుగపరిపూర్తిం సౌతి గంభీరశబ్దైః ॥ 27 ॥

వితరతు నిజమాధ్వీసారసారస్వతం మే

విమతఫణినరేంద్రో వేంకటేశః కవీంద్రః ।

సమజని నిరవద్యైః సుందరైర్యస్య పద్యైః

గలితకవనవిద్యా చండిమా డిండిమాఖ్యైః ॥ 28 ॥

జనయతి నిజశబ్దైర్జిహ్మాగానాం ప్రకంపం

సముపగతసదధ్వా వేంకటేశః కవిర్యః ।

అధిగతనిగమాంతం తం హరేః సన్నిధానాత్

అమృతముపనయంతం జానతే వైనతేయం ॥ 29 ॥

ద్రమిడనిగమశాఖాద్రష్టురుచ్చైర్మహర్షేః

చరణకమలసేవాచాతురీలబ్ధభూమా ।

శ్రీతజనసురశాఖీ శ్రేయసే భూయసే నః

కవికథకమృగేంద్రః కల్పతేనల్పతేజాః ॥ 30 ॥

ప్రతిభటవాదికూటపరిపాటనకేలిపటుః

ఘటయతు వేంకటేశకవిరాడభిరామపదం ।

యతిపతిపాదయోగశుచిరత్ర యదుక్తి నదీ

విషయనిషద్వరవ్యతికరం హరతే భజతాం ॥ 31 ॥

మలయగుహావిహారిమరుదర్భకవిభ్రమణ -
 ప్రణమితమాధవీప్రవిలసన్మధువేపధుకృత్ |
 రుజమధునా ధునాతు మధునాశనపాదయుగీ -
 సరసిజవాసితా శ్రుతిశిరోగురుసూక్తిర్భురీ || 32 ||

అకృతకభారతీశిఖరదేశికదివ్యవచః
 పరిచయచాతురీపరిపచేళిమశేముషికాః |
 చిరమురగేశవైరితురగే నిహితాత్మభరా
 విదధతి దుర్మతి ప్రబలజిహ్వాగమర్మభిదాం || 33 ||

స్థిరం కిమపి వైభవం దిశతి యా ముకుందప్రియా
 తదీయమపి వైభవం త్రిజగతి ప్రతిష్ఠాపయన్ |
 త్రయీమకుటదేశికస్త్రుటితవైరివాచాటకో
 దదాతి భువి సంపదం తదపి నిర్వృదాసం పదం || 34 ||

నటన్మృడజటాచ్ఛటాలురదమర్త్యలోకాపగా -
 తరంగమదభంగదా స్త్రిజగదామయచ్ఛేదినీః |
 సుధా ఇవ బుధాదృతాః సురభిదుర్ధసంస్పర్ధినీః
 అనుశ్రవశిరోగురోరనుదినం ధయేయం గిరః || 35 ||

శ్రుతిమకుటగురూక్తిమౌక్తికాని
 శ్రుతిపుటయోర్దధతాం సతాం పురస్తాత్ |
 వయమపి కవయః స్మ ఇత్యతోఽన్యే
 వదితుమహో న సభాసు కిం త్రపంతే || 36 ||

వేదాంతరంగచరవిశ్వజనభ్రుకంప -
 పాదాంతరంగనిగమాంతగురూక్తిధారాం |
 వేదాంతరంజనకలాకుశలా విగాహ్య
 వాదాంతరం జహతి నో భువి వావదూకాః || 37 ||

ఆచార్యవర్యమవిపల్లవముల్లసంతం
 శాఖాశతాకలనపాలితసద్విజేంద్రం ।
 ఉచ్చైరనంతగురునందనముద్యతార్తి -
 రామోదినం కమపి కల్పకమాశ్రయేఽహం ॥ 38 ॥

రసనే నిపుణం భుజంగభంగే
 వినతానందనముత్తమం ద్విజానాం ।
 పరమాగమమౌలిదేశికం తం
 స్తుహి వైకుంఠగతిప్రదస్వపక్షం ॥ 39 ॥

కృతభారతిగౌరవప్రతిష్ఠం
 కృతినం లక్ష్మణదర్శనైకనిష్ఠం ॥
 పరయా తు కుదృష్టిభంగశక్త్యా
 నిగమాంతార్యమవైమి రామచంద్రం ॥ 40 ॥

త్రయీమపి ద్రావిడసంస్కృతాత్మనా
 ద్వయాం దశాం ప్రాప్తవతీం ప్రపంచయన్ ।
 ద్వయైకనిష్ఠశ్చతురాకృతిః కృతీ
 కరోత్యసంఖ్యాం కవివాదికేసరీ ॥ 41 ॥

అర్వంతమాస్యే తముపాస్య దేవం
 గర్వంతమోజం కుదృశాం ప్రశాంతం ।
 కుర్వంతమేనం గురుమంతరేణ
 గుర్వంతరం కోఽత్ర గుణీ వృణీతే ॥ 42 ॥

ధరణీరమణే భిక్షాకే వా ధనేషు తృణేషు వా
 నిజగుణనుతౌ నిందాయాం వాఽబలాసు శిలాసు వా ।
 సమదృశమిమం సత్త్వోద్దైకప్రసన్నధియం హరి -
 ప్రపదనధనం త్రయ్యంతార్యం భజే మమ దైవతం ॥ 43 ॥

విహరణగృహం విద్యాదేవ్యా విరక్తిసరోజినీ -
 వికసనరవిరైత్రస్థానం వివేకమహీభుజః |
 శమదమగుణప్రాణత్రాణం దయాభ్యుదయాలయం
 రచయతు ముదం వేదాంతార్థో రహస్యకలానిధిః || 44 ||

ప్రథితగరిమప్రాచీనోక్తిప్రవర్తనవర్తనీ -
 ప్రకటనపటుశ్రీభాష్యార్థప్రకాశనదీపికా |
 విహితదురితచ్ఛేదా వేదాంతదేశికభారతీ
 నవమరసదా నైషా కేషాం స్వదేత హృదే సతాం || 45 ||

వాసుదేవకథనప్రియాన్ దయా -
 వాసదేశహృదయాన్నయాశ్రయాన్ |
 కౌశికాన్వయ భువస్త్రయీశిరో -
 దేశికాన్ వయముపాశ్రయామహే || 46 ||

స్వప్రకాశపరిభాసితాఖిలం
 తత్సవర్ణవరగోత్రసంభవం |
 వేదమౌలిగురురత్నమద్భుతం
 శ్లాఘతే భువి న కః పరీక్షకః || 47 ||

భద్రా భద్రాక్షరాధ్యా శమితవిమతదుర్ధీరవా ధీరవాచాం
 ధారా ధారాయమాణా గిర ఇహ హి సతాం స్వాదిమావాదిమాన్యా |
 కల్యా కల్యాణదానే శ్రుతిశిఖరగురోరాగతా రాగతాపైః
 సాకం సా కల్మషాణాం గణమపనయతాత్ కారణాకారణానాం || 48 ||

న్యంచద్వైరించివాంచి ప్రకటమృడమతప్రక్రియాన్యక్రియాణి
 త్రుట్యద్భ్యాట్టోక్తికాని ద్రుతకృతగురువాగ్ధోరణీవారణాని |
 మ్లాయాన్ మాయామతాని ప్రతిహతసుగతవ్యాహతవ్యాహృతాని
 త్రయ్యంతార్థోదితాని స్ఫుటనిగమమతస్థాపనానైపుణాని || 49 ||

అస్తా దుస్తార్కికోక్తిః సృతిరతికృతాభాగతా సౌగతానాం
 శైవీ సా వీతపుష్టిః సరణిరుపనమత్తానవా జైనవాదాః ।
 అధ్వా మధ్వాదిసృష్టో విగలతి కుదృశాం చుక్షుభే పక్షభేదైః
 నిస్తంద్రే దేశికేంద్రే జయతి యతిపతిప్రాధవాగభిచంద్రే ॥ 50 ॥

అంహః కుంజరపుంజభంజనసృణిః జ్ఞానాగ్నిదివ్యారణిః
 సత్త్వస్థైరభినందనీయసరణిః సర్వజ్ఞచూడామణిః ।
 అంతర్ధ్వాంతనితాంతకృంతనరవిర్దిష్టాగ్నికల్పచ్ఛవిః
 దుర్వాదివ్రజగర్వపర్వతపవిః శ్రీవేంకటేశః కవిః ॥ 51 ॥

మోదాయ వేదాంతగురుః స భూయాత్
 అధ్యాత్మవిద్యామనఘాం గ్రహీతుం ।
 గురుం త్రివంశోద్వహమత్రివంశో -
 ద్వహం చ రామానుజమాశ్రయద్యః ॥ 52 ॥

ఆ సేతోర్విశ్వజీవాతోరా చ గౌరీగురోర్గిరేః ।
 ఇంద్రే కవిజనాఽహంతాహంతా వేదాంతదేశికః ॥ 53 ॥

శ్రీతాతాధ్వరిసోదరీతనుభువః శ్రీశ్రీనివాసేష్ఠినో
 జాతః శ్రీరఘునాథదీక్షితకవిర్జాగర్తి యః కీర్తిమాన్ ।
 ఆత్రేయస్య సుతః స తస్య సుమతేరామ్నాయచూడాగురుం
 పద్వైరస్తుత వేంకటాధ్వరికవిః పంచాశతా మంజుభిః ॥ 54 ॥

వేదాంతార్యస్తవముషసి యే విద్వదానందహేతుం
 పాపర్యంతే పటుధియ ఇమం పావనానామమీషాం ।
 రాజీవాక్షో వసతి హృదయే తద్గృహ గేహభాగే
 తద్భూపత్నీ వదననలినే తత్కలంబస్తు దూరే ॥ 55 ॥

॥ ఇతి ఆచార్యపంచాశత్ సమాప్తా ॥